

stilling. Fleertallet har stærkt fremhævet Misbrug, der i tidligere Tider have fundet Sted; men det forekommer mig, at Fremstillingen i denne Henseende ikke er fri for nogen Genfibighed endog i den Grad, at det har været mig paafaldende, at ikke ogsaa Halsjermet og Træhesten ere blevne fremdragne. Ved Siden heraf er ikke med et eneste Ord, end ikke med nogen som helst Antydning henviist til det Meget, som Fæstebønderne ganske uimodsigeligt skyldte Godseierne, navnlig den derved, at disse ligeoverfor Bønderne i Almindelighed have taget de Billigheds- og Humanitetshensyn, som have begrundet, hvad man nu vil have betragtet som et Slags Sædvaneret, og som man under Forhandlingerne i denne Sag har pleiet saa stærkt at paaberaabe. Men overhovedet er jo Spørgsmaalet nærmest, hvad Almenvellet kræver, og dette kan ikke begrundes ved en historisk Udvikling af, hvorledes Fæstebøndernes Stilling har været i gamle Dage, under Omstændigheder saa grundforskjellige fra de nuværende. Naar den ærede Ordfører har sagt, at det skulde være nødvendigt at give de nuværende Fæstefamilier en Ret til at fordre Afløsning, for at forebygge, at disse Familier, under de nu indtraadte Forhold, skulde ved Fæsteledighed blive drevne tomhændede bort fra Stederne, efter at man tidligere havde tvunget dem til at blive paa Godset og opdyrke det, da turde det ikke være rigtigt, paa den Maade at sammenblende Nutid og Fortid, og det er neppe ganske forsvaret at argumentere saaledes, aldenstund Fæstet dog ikke har været arveligt. Imidlertid har den ærede Ordfører dog udtryffeligen udhævet, at netop dette er Hovedpunktet i Fleertallets Argumentation. Det er vist heller ingen berettiget Forudsætning, naar Fleertallet antager, at en Evangs-

lov, under de nuværende Forhold, skulde være nødvendig for at forebygge, at Godseierne skulde gjøre sig en overdreven Fordeel af Fæstegodset, og Bønderne derved udsættes for Udsøgelse og Forarmelse. Denne Forudsætning synes egentligen at grunde sig paa en Mistillid til Godseierklassen i det Hele. Men det gaaer dog virkeligen ikke an, for at bruge et Udtryk af den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavn's Amts 4de Valgtreds (Krieger), at male saaledes, at man stiller lutter Døve og Trolde paa den ene og lutter Engle paa den anden Side. Lad saa være, at der kan paavises Godseiere, som ved deres Færd kunne have givet Anledning til Mistillid; for enkelte Mænds Skyld kan man dog ikke ville, at en Evangslov skulde udkomme. Men til at kaste Mistillid paa Godseierklassen i det Hele, turde der være saameget mindre Grund, naar det betænkes, at det ingenlunde kan paastaas, at denne Sag aldeles ligger i Godseiernes Haand. Det kan dog ikke oversees, at Selvtændernes Antal alt mere og mere forøges, og at disse i et tiltagende Forhold ville blive Gjenstand for Handel og Vandel, saa at der i en større og større Udstrækning vil blive Leilighed for Fæsterne til at etablere sig paa andre Steder, dersom de ikke med vedkommende Godseier maatte kunne forenes om saadanne Fæstevillaar, som de finde billige. Man klager saa overmaade meget over de store Indfæstninger, som Fæstebønderne maae tilvejebringe. Det skal nu ikke kunne modsiges, at Indfæstningssummerne kunne være betydelige, medens man paa den anden Side, ved Bedømmelsen af hvad der i denne Henseende maatte være svarende til Forholdene, et bør undlade at tage Hensyn til Agerdyrningens Udvikling og meget Andet, som herved kan være at tage i Betragtning.